

REDACTIA
 Arad, Str. Anlich (Adam)
 ABO MENTUL
 Pentru Austro-Ungaria
 de un an fl. 10; pe 1/2
 an fl. 6; pe 1/4 de an
 fl. 2.50 pe 1 luna fl.
 N-rii de Duminecă pe
 an fl. 2.—
 Pentru România și străinătate
 pe an 40 franci.
 Manuscrisurile nu se întorc.

ADMINISTRAȚIA
 Arad, Str. Anlich (Adam)
 PREȘEDINȚIA
 de 1/2 garzonă, priză, etc.
 7 cr.; a doua oară 6 cr.;
 a treia oară 4 cr. și timbru
 de 30 cr. de fiecare dată
 cazuale
 Aceste abonamentele care și
 inserțiunile sunt să plăti
 înaintea în Arad.
 Adresă de corespondență
 Arad.

TRIBUNA POPORULUI

Și dacă nu vrea?!

Di Coriolan Brediceanu trece în Banat drept bărbat nu numai inimos, dar și inteligent. Cât despre spiritul d-sale, are *apropos-uri*, cari circula prin toate părțile ungurene și bănațene.

Nu știm deci cărei împregiurări să-i atribuim *năivitatea* manifestată în ședința dela 13 Oct. n. a congregațiunii dela Lugoj. Să fie oare vârsta d-sale, care s'apropie d'a bătrânilor? Nu se poate, căci d-sa este încă destul de viguros. Să fie încrederea ce o are în guvernul Széll?

Nu știm și nici nu cercetăm. Înregistrăm numai următoarele cuvinte ale onoratului avocat din Lugoj:

„... am așteptat și așteptăm, ca guvernul din propria sa inițiativă să delatureze a este ordinațiuni ilegale și anti-constituționale (e vorba despre ordinațiunile prin cari comitetul național e disolvat); dar timpul trece și alegerile viitoare tot mai mult se apropie. La caz dacă așteptarea noastră va fi zadarnică, îmi voi lua voie la proxima ocaziune a face propunere concretă pentru ca onorata congregație, prin conclud, să se adreseze către guvernul nostru pentru revocarea ordinațiunii.“

Și dacă guvernul nu vrea să revocare ordinațiunile, ce să facem?

Eată întrebarea la care nici di Brediceanu, nici protectorii d-sale din Sibiu nu vreau ori nu pot să răspundă.

Noi întrebăm însă, că peste tot, ce rost au avut cuvintele de mai sus ale d-lui Brediceanu? Cum să fie d-sa așa de naiv și să creadă, că se va găsi guvern maghiar, care din propria sa inițiativă, să revocare ordinațiunile ministrilor Hieronymi și Perczel?

Dar dacă d-sa așteaptă ca guvernul din propria sa inițiativă să instaleze earăși pe di Rațiu în scaunul presidencial, din care de altfel di Mocsonyi îl scosese încă la 1891, de când n'a mai voit să recunoască nici un comitet, atunci ce înțeles are hotărârea luată în conventicolul sibiuan dela 1 Oct. de a se interveni pe lângă guvern, prin di Iosif Galu, să revocare ordinațiunile?

Admirăm de altfel răbdarea d-lui Brediceanu: și după o așteptare zadarnică de cinci ani d-sa tot mai speră să aște un guvern, care să revocare ordinațiunile și mai acordă încă guvernului actual câte-va luni de credit; numai dacă nici până atunci nu va revoca ordinațiunile, di Brediceanu amenință că va veni cu o „propunere concretă“...

Ne închipuim că bărbatul de stat maghiari vor fi zimit cu deosebită satisfacțiune, aflând despre această năivitate a unui Român verde, de altfel, ca di Brediceanu... Ei își vor zis: apoi cu asemeni fruntași nu e greu de scos la capăt, căci trăind ei în... închipuiri, va trece mult până să ști să umble cu siguranță pe terenul atât de dificil al politicii.

Și va fi zimit, desigur, și fișpanul. Cum adevărat? Di Brediceanu în proxima ședința congregațională crede că va găsi oameni, cari să-l voteze „propunerea concretă“?

Cine poate crede asemenea lucru? Dar chiar când noi Românii am fi luptat cu toată vigoarea pentru a ne face majoritatea în congregațiunile comitatelor românești, ș'atunci fișpanii ar ști să zădărnicească luarea ori carui conclud supărător pentru guvern.

Ș'apoi chiar ajungând câte-va concludsiuni de felul acesta la guvern, rezultat practic ele desigur că n'ar avè.

Să așteptăm până-ce guvernul se va îndura să asculte „concludsiuni“ luat în urma „propuneri concrete“ a d-lui Brediceanu, ar fi o — năivitate. A sta în așteptarea „momentului oportun“, ar fi să lipsim de la îndeplinirea celei mai sfinte datorii: a nu i ceta o singură zi să luptăm pentru drepturile naționale. A căuta să ne achitam cu câte o vorbire în congregație, e să fim comozii... Ear să mai așteptăm ceva dela... vifelmuri naționale, ca cele inscenate la Sibiu, ar fi să ne dovedim lipsa de maturitate politică. Nu, vreme de perdit nu este, ci reșină să aprindem. să se curate odată atmosfera!

Folosirea steagurilor. Semioficioasa „Magyar Nemzet“ de luni scara, 23 Oct. serie:

„In ministeriul de interne se pregătește un proiect de lege, al cărui scop este regvarea definitivă a chestiunii steagurilor. Id-ia conducătoare a proiectului de lege va fi, ca simbolul, unității statului ungar (maghiar?) și al unității politice a națiunii să fie validat în toată a lui însemnătate, pe toată linia (?) și între ori-și-ce împregiurări. Bine înțeles, că proiectul de lege va respecta, pe lângă steagul ungar (maghiar?) și culorile comitatelor, orașelor, ale altor corporațiuni, etc., care (culori) pot să fie deasemenea scoase (kiűzhetők) pe lângă culoarea națională (?). In legătură cu această idee stă și dispozițiunea, care se referă, în timpurile de pe urmă, mai ales la orașul Brașov. Nu s'a întâmplat nici un fel de revocare a ordonanței (a zis-o și reprobato asta „Bud. Hirl.“, de Duminecă, 22 c. S. „Tr. P.“), ci simplu s'a constatat, că deoarece-ce roșu-venèt este culoarea orașului Brașov, acest steag încă poate fi înfipt. D'altminteri lea proiectul de lege va fi gata cât de curând.“

Ori-cât de neglijată să fie redactarea notiței acesteia semioficioase, totuși dăm cu socoteală, cam ce vrea să spună și când vom arè înaintea ochilor însuși proiectul de lege, vom explica spre conformare rostul și însemnătatea lui.

Cărăușitul la alegeri.

III.

(Ag.) Din regulamentele despre cărăușitul la alegeri, votate de către majoritatea congregațiilor comitatense, reiese clar intenția contrară intențiunii legislatorului, care ar fi: a înfrâna corupția cel puțin pe acest teren, dacă nu s'a îngrijit de înfrânarea ei și pe terenul „îndopării cu mâncări și beuturi“; pe când tendința clicelor comitatense, stă pâne în comitetele permanente și în congregațiile peste tot, este: a face, prin taxe urcate de cărăușie, ca pe departe numai plutocrația lor să poată concura la alegeri cu candidații ei, ear pe de alta puterea din centru, care dispune de budgetul țerii.

Căci, dacă taxele acelea urcate ar rămâne așa neschimbate, cum ele au fost votate, atunci simplu numai cărăușitul alegătorilor la locul alegerii ar costa 8--10 mii de florenți, ba și mai mult. Unde mai rămân apoi celelalte „cheltueli constituționale“, care „nu cad în cadrul legii V din 1878 (penale) și al §-lui 3 al legii de față“, adică: „întreținerea trebuincioasă permisă“ și „steaguri sau alte semne“?

Congregația comitatensă Timișană voește intrucâtva să delatureze pericolul de corupție pe canalul cărăușitului prin aceea hotărâre a sa, ca transportarea alegătorilor să se îndeplinească pe socoteala comunelor, precum am arătat eri. In teorie și dacă s'ar practica în mod conștiințios această regulare a cărăușitului electoral, ar presenta negreșit o îndreptare materială, dar mai ales morală în dubla direcție: pe o parte ea ar descărca pe candidat de grija speselor de cărăușie, astfel că ar pute păși și oameni neapartinători plutocrației; ear pe de alta ar dispărea una din „cheltuelile constituționale“, în schimbul căreia alegătorii se cred recunoscători și legați de cutare candidat. Repetese, că: in teorie ar sta lucrul astfel, în praxa însă și această regulă ar pute fi eludată așa, că antistia comunala, la poruncă de sus, n'ar găsi destule căruțe pentru candidatul combătut de stăpânire, sau numai niște hodo-roage stricate, cu gloabe bătrâne de cai, care a poi, cu toată rîvna sinceră ori prefăcută a cărăușului, s'ar îngrijii, ca alegătorii opoziționali să ajungă la alegere, numai după isprăvirea ei.

Căci nu textul, litera legilor, fie ele cât de bune, frumoase și la înălțimea progresului omenimii, hotărăse și pornesc înainte bunăstarea și propășirea intelectuală-morală a populațiunii, ci modul, gradul de conștiință cu care ele sunt aplicate. De multe ori o lege în sine imperfectă, dar aplicată conștiințios, cu simț pentru morală, poate aduce mai mult folos de cât o lege cât de frumos textuată și sunătoare, luată din cea mai celebră

legislațiune, dar' în praxă călcată în picioare și batjocorită.

In congregația comitatensă din Arad, ținuta la 18 c., cei doi membri romani ai ei, părintele Mangra și Dr. Suciú, au aruncat lumină vie asupra psihologiei și „economiei“ dispozițiilor despre cărăușit; au descoperit și resfirat exact și în de-amănunt scăderile, atât cele de naștere, cât și cele acute ale legii; au demonstrat plastic urmările ce va avè. Da; foarte bine a zis părintele Mangra, că dispozițiunea aceasta „jignește sentimentul cetățeanului conștiințios, impunându-i cu de-a sila ca el să fie plătit pentru exercierea dreptului seu și încă celui mai sfânt, celui mai important. Este un moment umilitor pentru demnitatea alegătorului în această dispozițiune“.

Ear' Dr. Suciú a accentuat, între altele, că ea „legalizează formal corupția la alegeri, ea face pe alegător a nu-și îndeplini cel mai sfânt drept al seu cetățenesc din datorința, ci fiindcă i-se plătește o călătorie, o excursiune. Aceasta este o vătămare din cele mai umilitoare a demnității cetățeanului alegător, o jignire gravă a principiului democratic“.

In conglăsuire atât cu expunerile facute, cât și peste tot cu principiile și garanțiile unor alegeri curate, di Mangra, a propus, ear' di Dr. Suciú și-a însușit și cu argumente convingătoare a spriginit propunerea, ca congregația să înainteze la guvern reprezentăție, în care s'ar cere modificarea legii în sensul, ca votările să se îndeplinească în fiecare comună acasă, astfel ca alegătorii să nu fie expuși ispitelor de corupțiune, fie prin „taxe de cărăușit“, fie prin „întreținere trebuincioasă permisă“, fie în sfârșit chiar prin „steaguri și alte semne“, cari și ele ar deveni așa zicând netrebuincioase, ba chiar fără rost.

Cam pe la mijlocul expunerilor dlui Mangra, fișpanul Fábrián a crezut de necesar a opri pe vorbitor, alegând, că ele n'ar fi la loc, deoarece-ce conțin criticare a legii, și zimbînd ca și când ar fi voit să spuna că: și așa nu folosește nimic, mintea și înțelepciunea domnese numai sus în capetele stăpânirii și eu, ca reprezentant al acestei minți și înțelepciuni, basate, bine înțeles, pe putere, știu ce fac.

Cum s'a întemplat însă, cum nu, deși hotărârea comitatului Șopronului devenise cunoscută prin presă încă la 26 Septemvrie, ear' hotărârile celorlalte comitate urmau mai în fiecare zi, totuși contele Apponyi nu s'a simțit îndemnat a se ocupa și a aduce afacerea pe tapet numai în ziua de 19 Octomvrie, când se ținea congregația comitatensă aradană. In ședința din aceea zi a comisiunii parlamentare pentru revizuirea regulamentului Dietei, contele Apponyi a criticat aspru taxele de cărăușie stabilite de comitate, declarând, că a voit să ceară lămuriri în privința aceasta ministrului de interne Széll. De ce nu s'a simțit îndemnat și inspirat Apponyi cel puțin cu o zi mai înainte?

A doua zi, în ședința de la 20 c. a aceleiași comisiuni parlamentare, fiind de față și Széll, și-a desvoltat mai pe larg critica și expunerile din ziua precedentă asupra „cărăușitului la alegeri”. Și el a recunoscut, că cea mai mare parte a comitatelor, „în tendința cu deservire opusă față cu intențiunea legii, a statorit niște taxe de cărăușie așa de exorbitante, încât ele deschid pe deplin porțile corupției... Adevărate alegeri curate numai atunci vor fi, zice, când o vom rupe în mod radical cu sistemul electoral de azi, când adecă nu vom aduna pe alegători cu grămada la un loc central dintr-o depărtare de 30—40 kilometri. Astăzi însă, recunoaște, (reproducem după „Egyetértés”) a vorbi despre aceasta încă e prea timpuriu...”

Respunzând oratorului, Széll, ca ministru de interne, a zis, că datorița lui este: a aplica legea despre judecătoria Curiei în afaceri electorale așa, cum ea a fost intenționată, să fie practică după spiritul ei. Recunoaște, că intențiunea legii nu poate fi, ca sub pretextul taxelor de cărăușie să se poată întempla ceea-ce legea oprește în mod hotărât, anume ca statorirea unor taxe exagerate de cărăușie să facă cu puțință furisarea abuzurilor pe căi piezișe.

Decisiunile comitatelor încă nu stau toate la dispoziție, dar din cele comunicate prin ziare vede, că decisiunile diferă foarte unele de altele. Dreptul său de aprobare ca ministru de interne așa-l va aplica, ca adevărată intențiune a legii să se valideze; ear unde va vedea, că modul cum a fost rezolvată afacerea taxelor de cărăușie, deschide porțile la abuzuri, va orându-i astfel, ca lucrul să fie răpus în văgășul drept. Ministrul a și dat în oficiul său cuvenitele îndrumări, să se aștepte până vor sosi decisiunile tuturor comitatelor, sau cel puțin cea mai mare parte dintr'insele și atunci ele vor fi supuse unei judecări omogene, și tractate după puncte de vedere identice.

Astfel sună declarația ministrului de interne asupra „cheltuelilor constituționale” permise de lege în forma „cărăușitului la alegeri”.

Vom aștepta deci, cum va proceda Széll cu hotărârile comitatense, pentru a ne convinge, dacă într'ade-

văr și serios are intenția, ca și alegerile să se facă după: „lege, drept și dreptate”.

La cheștiunea limbei.

În congregația comitatului Caraș-Severin dela 1/13 Oct. a. c., cetindu-se notificarea P. S. Sale Iosif Goldiș despre începerea funcțiunii sale ca episcop în dieceza Aradului, notificare făcută în limba maghiară, dl C. Brediceanu a propus, ca congregațiunea să reclame de la noul episcop al Aradului notificare în limba română, singură oficioasă în biserica gr. or. română. Și după-ace propunerea aceasta nu s'a primit, a făcut altă propunere în sensul, ca la nota episcopului congregațiunea să răspundă în ambele limbi protocolare ale comitatului Caraș-Severin, adecă în limba maghiară și în cea română, care de asemenea a fost respinsă.

Este justă și legală pretensiunea d-lui C. Brediceanu în cât privește apărarea și susținerea caracterului oficial al limbei române în treburile bisericesti și școlare, atât în intru cât și în afară, dar necorectă și tendențioasă este accentuarea și prezentarea faptului ca o inovațiune introdusă de episcopul Goldiș în dieceza Aradului.

Dacă dl C. Brediceanu n'ar fi preocupat, s'ar putea convinge, că abandonarea și sacrificarea dreptului limbei românești în dieceza Aradului în corespondențele cu organele politice administrative este opera fostului episcop, actualul metropolit Ioan Mețianu, idealul național al d-lor Mocsonyi și Brediceanu. Scrisorile oficioase adresate în limba maghiară de către episcopul Mețianu comitetului administrativ al comitatului Caraș-Severin, nu l'au supărat pe dl C. Brediceanu, cel puțin nu în măsura de a le face obiect de discuțiune în congregație, pentru-că parola aderenților d-lor Mocsonyi era, ca să se a opere abuzurile și ilegalitățile celui destinat pentru mitra arhiepiscopescă-metropolitană.

La sinodul eparchial din 1878 consistorul din Arad a arătat cel dintâiu căs că în corespondențele oficioase cu comitetul central al comitatului Arad este îndrumat chiar și din partea ministerului a întrebuița și limba ungurească, lângă cea română. Sinodul în urma propunerii regretatului naționalist Sigismund Borlea încă în aceea sesiune a făcut o reprezentațiune la dieta țerii în privința folosirii limbei române în oficiu față cu autoritățile politice.

Ear' ministerul a dat o soluțiune favorabilă reprezentațiunii sinodului, recunoscând

dreptul nostru de a ne folosi de limba națională exclusiv în corespondențele cu comitetul administrativ al comitatului Arad, după-cum se constată prin concludul de sub Nr. 120 al sinodului eparchial din 1879.

Cu toate acestea, la urmă, episcopul Mețianu singur a sacrificat dreptul limbei române, purtând corespondențele oficioase numai în limba maghiară cu autoritățile politice. Mai mult: sub a lui ocărnuire s'a îngăduit organelor administrative politice să șteargă inscripțiile românești de pe frontispiciul școlilor române din Tornia și Giula.

Cunoaștem preoții, cari au fost somați și îndrumați de episcopul Mețianu, să deie extrase matriculare în limba maghiară, după porunca cutărui solgăbiru ori vicșpan.

Aceasta este, d-le C. Brediceanu, situația ce ni-a lăsat-o episcopul Mețianu, pe care D-Voastră l'ați găsit a fi cel mai vrednic pentru scaunul metropolitan.

NOUTAȚI

Arad, 25 Octomvrie 1899.

Monarhul în Budapesta. Majestatea Sa Monarhul nostru, precum știm, de mai multe zile se află în capitala ungară. Luni, înainte de amiază, un mare număr de personaje înalte a primit în audiență la castelul regal din Buda, ear după amiază a dat un mare prânz de gală, la care au fost invitate persoane mai ales din cercurile militare.

Mare explozie cu moarte în Arad. Ear' pe la orele 6 seara o mare nenorocire s'a întâmplat în tipografia societății pe acți din palatul asociațiunii căilor ferate Arad-Cenad, lângă casa orașului din loc, unde se tipărește și foaia ungurească „Aradi Közlöny”. Nenorocirea a provenit astfel, că un servitor al tipografei, din nebăgare de seamă, a spart un vas cu benzina și l-a versat într-o odaie a tipografei, în care sunt mașinile, menate de motorul cu gaz Benzinul s'a aprins dela lampele de gaz și a produs o explozie atât de puternică, încât, în urma șguduiturii, mai multe ferestri ale edificiului au fost zdrobite, ușile au fost isbite cu un șgomot teribil, culegătorii din odăile vecine au amețit, ear scândurile dintr-o odaie a expediției s'au deslipit de pe pereți și cu o detunătură puternică au fost asvrlite în mijlocul culegătorilor; ear' în urma acesteia toate lampele de gaz din

opt odăi și din coridoare au fost stinsse moment și mașinile menate de motor au fost oprite pe loc. În întunerecul acestor întreg personalul a năvălit cu groază în localuri și numai o singură odaie mai rămână, cuprinsă toată în flăcări. În mijlocul acestora, neputând eși la timp, mașinistul prim al tipografei, Alexandru Massa, a avut cu deservire. Trupul nenorocitului era trunchiu de scrum și carne friptă. Asemenea și o copilă, anume Bója Eteleca, ocupată expediție, a luat foc și ca o făclă aprinsă de jos până sus, a năvălit afară sbielă și tipând în durerile arsurilor. Paginală Lövey i-a eșit însă în cale și cu expunere vieții a stins flăcările, desbrăcându-o hainele aprinse. Biata fată zace însă grav bolnavă în urma ranelor pricinuite de arsură.

Nenorocitul mașinist era numai de 15 ani și însurat de 8 ani, însă fără copii.

Lățirea maghiarismului. Sub acest titlu foaia ungurească „Budapesti Hírlap” încă în numărul său dela 25 Septemvrie a publicat următoarele rânduri:

„Între locuitorii români ai comitatului Secușiu din comitatul Timișului abia găsim 1—2 Maghiari. Copiii Românilor vorbesc deja bine ungurește, ceea-ce, la firească școală i-se poate mulțumi. Frazul succes l-a produs osteneala învățătorului greco-oriental Margineanușiu Damaszk și a învățătorului dela școala comună Schipper Mihály. Când inspectorul de învățământ a vizitat mai în urmă școlile Secușiu, a experiat cu bucurie, căl frumos este rezultatul activității patrioțice a celor doi învățători bravi. Acum se răspândirea limbei maghiare inspectorul școlii a premiat pe acești învățători câte 50 fl. și i-a distins prin scrisoare recunoștință.”

Dela publicarea știrii, în a cărei meinciie ne venia par'că să ne îndemnăm atunci la moment, a trecut o lună de zile și „patrioticul” dascăl Damaszk în tace, desfătează, pe semne, în „laurii” câștigați în arginții lui Iuda. Înferăm indignați că stă purtare netrebnică a unui învățător mână dela o școală română, învățător care așa de mult își uită de sine și de datoria sa față cu neamul din care a eșit și care îl susține.

Concert și joc. „Reuniunea de cântec a plugarilor români din Hodoș”, din inițiativa adunării despărțământului Lugoj, „Asociațiunii pentru literatura Română” cultura poporului român arangează în muna Sacul, (Banat) Duminecă la 17/28 Octomvrie st. n. Concert împreună cu joc, la care invită comitetul organizator. Prețul de intrare de persoană

FOIȚA „TRIBUNEI POPORULUI.”

„Floarea Selbategă”.

Pe coasta unui deal, care a împărțit pruniștea cu stejarii, unde nucii pripășiți dau roade bogate, și unde fagul e la el acasă, la capătul unei șosele prelinse de o vălcea, care udă răchițele bondoace cu brațele întinse a lene peste apă, în miezul codrului, locaș de inimă pustii, albă și înaltă în ziduri, ridicată-și mânăstirea „Dintr'un lemn.”

De-asupra porții de intrare, în chiliile șgomotos răsună răsboaiele de silința tinerelor maice — mântuite de amarul și dulceața vieții.

În curte călugărițe bătrâne, ici spală rufe, dincolo despoaie fasole, dincolo hrănesc puș, și în cernitele mantale cu trupurile lor mototoale și-se înfășoară ca niște flințe, par'că străine de viul vieții, dar' uitate de moarte.

Printr-o poartă tăiată pe sub un rând de chiliile, cărora vârstnicia vremii li-a dat o spoială de jale, în a doua curte, pe vitrate ruine se înalță biserica.

În sus, la deal, calci peste ruine și în umbra unui falnic stejar, în cale îți iese modestă o bisericuță de lemn, străjuind locul, unde s'a descoperit o icoană făcătoare de minuni...

Din deal privești o deschide desigur de răchiți ce se așterne la poalele dealului pe lângă apă, pe când șoseaua bătută, prin păduri și prin livezi, peste dealuri, văi, prin porumbiște, albă se înalță, și se pierde, — ear' zarea dealurilor păduroase o închide.

Plecasem din acel locaș al evlaviei, și refugiu femeilor fără noroc, spre satul Sarpatele, de unde peste deal și pe înserate aveam să ajung la Govora, la băile cu acest nume din județul Vâlcea.

Pe o potecă, pe riu în sus, mă apropiam de sat, când șgomotul unei mori cu roata în sfredel mă ispitește.

Și — ochii-mi văd în pragul morii o fată, cosând florii cu arnici pe o pânză albă.

La scârțâitul ierbiilor sub pașii mei ea ridică ochii.

Îi văd ochii negri, sprâncenele imbinatate: să „încungiuri pădurile” să „umbli țeara jumătate”, pentru așa o fată!...

— Bună ziua! zic eu, urcând scările morii.

— Bună vremea! răspunde cu glas încet frumoasa țerancă, lăsând ochii în jos.

La schimbul de binețe ce ne dăm, iese o femeie mai în vârstă, mama fetef. Pironit în prag, cu ochii la zina codrilor, — glasul blând al bătrânei mă desamorțește:

— Vrei să vezi cum se macină, boerule?

— Aș ave poftă să mănăc o mămăliguță făcută de mâna fetiței, îi răspund eu.

— Ce zici, bujorule? mă adresez țerancuței.

Dar' ea dă din umeri.

— De ce nu vrei? îi mai zic eu.

— Vorbește cu mama, îmi răspunde ea înbufnată, fără de a se uita la mine, se ridică de pe prag, și pleacă în moară.

O urmăresc cu privirea: ce trupșor, ce subțirică, ce mlădioasă, și...

— Ce fată supărătoasă ai, zic eu bătrânei.

— Așa sunt ele, fetele, îmi răspunde bătrâna, rîzând, cu un aer de protecție.

— Vrei mămăligă? urmă ea, să îți-o facă flăcăii aia de colo, că au foc, fierb răchiiu.

Și ea-mi arată doi flăcăi lângă cazan în apropierea morii.

Fericiți flăcăi!... mi am zis în gând și apoi „m'am împăcat” cu morărița:

— Bine, dar' s'o pui pe fată să-mi mămăligă.

— Floare! ia dă-i domnului de o măligă. Dar' în ce?...

Eu intrasem în moară, și galea se apropiu de fată. Fata răstit își face mână din moară, bombănind:

— Nu vreau!

— O, cât de frumoasă ești, așa să batecă cum ești, și bine ce-ți șade să-l țică!... mă dogoria gândul.

În șfârșit, — s'a făcut mămăliguța, adus brânză dela han, dintr'un butoiu mi-am făcut masă, din unul gol scaun, bătură — a dat Dumnezeu!

Eram cu ochii la moară, și cu gândul la fata morăriței, când un guițat mă făcuse să-mi întorc capul înspre sat. În dreptul fântânii dela han văd un țeran dat de cap cu un porc dus pe sfoară. Îndărățnic din tocul, printr'un desnădăjduit guițat dă o presie sentimentului seu contrar merge înainte.

cr. de familie 1 fl. Inceputul la 4 oare a. m. Programul productiunii este bogat si foarte variat.

Logodna. Ni-se scrie, ca dl Ioan Mercea, notar in comuna Albert (comit. Cienad) si fiul parintelui Pavel Mercea din Seitin, in 10/22 Ostomvre a. c. s'a fidantat cu amabila d-soara Mărioara Murșan, fiica proprietarului Ioan Murșan din Jupani (comit. C.-Severin).—

Desmintire. Dl invetator Iuliu Vuia din B.-Comlos ne trimite urmatoarea desmintire, careia ii facem loc cu placere: „Scandalizat de neadeverurile corespondentului d-voastra, publicate in Nr. 195, raspund: Eu nu am cunostinta nici de scrierea pretinsului premiu, dar' cu atat mai putin sa fiu dispus macar a cugeta asupra lui, necum a reflecta la acela. Provoc deci pe mincinosul corespondent a si dovedi cele sustinute, caei altmintrelea ii declar de un denuntiant ordinar si om fara caracter.“

In fata desmintirii atat de categorice suntem indemnatii sa spunem si noi, ca autorul informatiunii este parintele G. Balan, si regretam foarte mult, ca dl Balan prin informatiuni false tine sa ducă in asemenea erori presa romana.

Vandalism in Berlin. O stire sosită din capitala Germaniei spune, ca mai multe statue din Siegesallee (gradina zoologica) de acolo Luni noaptea spre Marți au fost ciungarite in chipul cel mai revoltator de faptuitor necunoscut. Monumentele de marmora, ramase acum cu capul spart, cu nasul si cu mainile rupte si murdarite de tot, reprezentau pe stramosii actualului imperat Wilhelm si pe unii contemporani vestiti ai acestora. Sunt atat de stricate, incat va trebui sa se faca din nou. Imperatul Wilhelm este adanc revoltat asupra acestui vandalism. Poliția a pus un premiu de 800 marce pentru prinderea faptuitorilor.

Răsunarea unei fete. Zilele trecute o frumoasă fată din comuna Graboczik in chip inforator de selbatee 'si-a răsunat asupra logodnicului seu, pe care-l bănuia de necredință. L'a înduplecat să meargă cu dntsa in grădina, unde părintii ei au trântit pe tinărul logodnic la pământ, pinându-l cu toate puterile, până ce fata cu un cuțit ascuțit 'i-a tăiat amândouă urechile și o bucată de carne din față. Ne-norocitul tinăr, astfel mutilat, a fost dus la spital, ear' selbateca fată, împreună cu părinții sei, au fost arestați.

- Ce faci omule? ! strig eu.
— Da ce să-l fac? Imi răspunde stăpânul porcului.
— De ce tipă?
— De ce să tipe?
— Lasă-l, nu-l mai întinde, zic eu.
— Să-l las, de, răspunde țeranul, dând drumul sforii, dar' inoptez până acasă dacă îl mai fac „cheful“.

La minut porcul se tăvăleşte in mo-circa de lângă fântână, se tăvăleşte, și in limba lui începe să-și exprime satisfacția și fericirea noiei sale situațiuni.

Cu cât de puțin se mulțumește el! Cât de modeste sunt aspirațiile lui, și totuși — nevrstnic moare, de mâna ucigașă a omului! Și cât de fericit e el, când să-tul lă face baia de noroiu, — nici o iluzie, nici o aspirație, nici o desnădejde, nici o groază nu-l tulbură seninătatea acelu moment... Ursit să moară ucis, totuși ce fericit muritor e!...

Se inserase Imi iau rămas bun dela oamenii; „Floarea selbatică“ i-am lăsat — mămăligă, și i-am luat dorul...

Septimiu Sever Secula.

O bandă de spărgători, între cari se află și fete, a fost prinsă in comuna Ó-Becse. Una dintre fetele bandei, in calea de escortare spre arest, s'a aruncat deodată cu capul in jos într'o fântână, dar unul din gendarmi a sărit după ea numai de cât și a scos-o încă vie și nevătămată.

BIBLIOGRAFIE

Calendarul „Bibliotecii Noastre pe anul 1900“, întocmit de dl E. Hodoș, a apărut cu un interesant cuprins. In partea literară cuprinde lucrări de Eminescu, Coșbuc, Alexandri cu portretele acestor trei mari poieți. Afară de aceasta mai publică amintiri din 1843; Avram Iancu in 1852; D'ale economiei de casă: Cum se coace pânea bună? Apoi anecdote și haz. Pe lângă partea calendaristică se află numele tuturor preoților și învățătorilor din diecesa Caransebeșului, precum și regulamentul pentru face-rea examenului de calificățiune la Institutul pedagogic din Caransebeș. Prețul unui exemplar: 28 cr., plus porto 5 cr. A se adresa la: E. Hodoș Caransebeș

ABCedarul ilustrat de Iosif Moldovan și consoții a apărut in ediția a II-a, îndreptat și înmulțit, și se află de vânzare numai la „Tipografia diecesană“ in Arad, cu prețul de 20 cr.

Situațiunea școlii române ori. orient. din Bacfalu (Săcele), de Toma Frateș, paroch. Sub acest titlu a apărut in Brașov, in tipografia A. Murșanu o broșurică de 9 pagini, care conține un fel de apel către Români, in special însă către „fiii născuți in Bacfalu și așezați azi prin diferite unghiuri ale României, cum și pe la noi, aflându-se mare parte in situațiuni foarte bune“, pentru a face contribuiri pe seama bisericii și a școlii din acea comună a Săcelului.

Instrucțiuni populare despre „Datorințele și drepturile purtătorului de dare“, edate de Wilhelm Niemandz, cancelist orașenesc la oficiul de dare din Brașov. Toate drepturile rezervate. A apărut in Brașov in editura „Librăriei H. Zeidner“ și se poate procura de acolo cu prețul de 60 cr. Cartea se extinde pe 160 de pagini și conține un material bine ales, instructiv și folositor pentru ori-și-cine, in special însă pentru economii nostri atât de la orașe, cât și de la țeară.

„Economia Națională“, revistă economică, statistică și financiară. Apare lunar in București sub direcția dlui P. S. Aurelian. Nrul 9 (Anul XXIII.) de pe luna Septemvrie are următorul sumar: Ridicarea dobânzilor, de I. G. Muntean. — Bibliografia chestiunii orientului, de St. Orășanu. — Geneza și dezvoltarea băncilor române din Transilvania, Bănat și Ungaria, de An. Ca. — Revista agricolă și comercială, de V. S. Moga. — Știri economice. — Bibliografie. — Anunțuri.

ULTIME ȘTIRI

Furtuna in parlamentul austriac. Viena, 24 Octomvrie.

Camera deputațiilor 'și a ținut azi a treia ședință, cu ordinea zilei: desbaterea asupra declarațiunii contelui Clary din prima ședință. Sunt înscrisți până acum 116 oratori.

Printre hărțile înaintate parlamentului se cetește și scrisoarea contelui Clary, privitor la alegerea delegațiunii. Presiden-

tul zice, că va lua dispozițiuni de cuviință.

Socialiștii înaintează propunerea, ca fostul ministeriu Thun să fie dat in judecată.

Printre interpeleții cea mai de remarcat este a deputatului Gross și tovarășii (germani-progresiști) privitor la tulburările din Boemia și Moravia, unde mai ales cetățeni de confesiune israelită sunt puși in pericol cu persoanele și averile lor. Interpeleantul cer înbușirea cu ori ce preț a tulburărilor și despăgubirea celor păgubiți din partea comunelor respective.

Urmează desbaterea asupra declarațiunii ministeriale.

Hoffmann Wellenhof declară, că el și partidul seu (german-poporal) cu neîncredere primesc programul guvernului. Egemonia poporului german trebuie pretutindeni asigurată și păstrată, atât la autorități, cât și in viața publică... Punctul de vedere al partidului față cu activitatea guvernului va fi: expectativ.

Pergell (german-progresist) opinează, că prin revocarea ordonanțelor a încetat gravamenul de căpetenie al Nemților... Cere ca §. 14 să fie scos din constituție (Aprobări pe băncile tuturor partidelor nemțești).

Se școlă Lueger și zice, că ar fi preferit, dacă in locul desbaterii de față, care e cu desăvârșire fără rost, s'ar fi încins desbaterea asupra răspunsului de dat la vr'un cuvânt al Coroanei, prin care Reichsrathul trebuia să fie deschis; cel puțin Coroana ar fi aflată că ce voește poporul. Apoi se năpustește cu cea mai mare înverșunare in contra Ungariei, provocând toate paridele a-și concentra puterile contra Jidano-Maghiaților. Trebuie să ne emancipăm odată pe deplin de influența acestei bande jefuitoare; trebuie să li se arete, că n'au ce căuta in Austria. La nici un cas nu este iertat a promulga a facerea dărilor de consum a pactului prin ordonanța împărătească pe baza §. 14, ci ea trebuie să treacă prin desbatere parlamentară. Lapede-se Cehii de lupta cea fatală in giurul folosirii limbilor, căci n'are nici un rost practic; mai bine să se îngrămădeze in giurul Nemților pentru a lupta in comun contra Maghiaților, ca cel puțin asupra acestora să învingem. (Aprobări șgomoatoase pe băncile creștin-socialilor).

Hanisch (socialist) condamnă regimul căzut.

Wolf: Nemții numai cu neîncredere privesc ori ce guvern, care nu se declară cu totul hotărât pentru eghemonia germană. Așteptăm deci.

Se procedează apoi la alegerea deputațiunii pentru cuota, care decurge in deplină liniște.

Cătră sfrșitul ședinței Doctorul Pařak și tovarășii (cehi) adresează ministrului de justiție Kindinger o interpeleare, fiindcă deodată cu desființarea ordonanțelor a adresat la toate instanțele judecătorești din Boemia și Moravia o circulară, prin care introduce folosirea exclusivă a limbii nemțești in serviciul intern al oficiilor. Pe când oratorul vorbește, Cehii mereu strigă: Pfui! Abczug! Hanba (vobă cehică, însemnează: rușine). „Șachter omoritor din Polna!“

Ministrul Kindinger s'a sculat pentru a da câteva explicații, dar Cehii așa zarvă fac, încât nu se aude nimic; strigăte de: „Migel!“ „Omoritor!“ nu mai încetează. In mijlocul zarvei enorme, deputatul ceh-radical Breznovski se strecoară tiptil până in nemijlocita apropiere a ministrului de justiție. Aci ia toate hărțile de pe masa ministrului și le aruncă rispite peste capetele deputațiilor. Deputații cehi fac din ele ghiulele de hârtie și se apucă a bombardă cu ele pe ministrul, care, spăriat și galben ca

coardă, sare de pe scaun, fuge într'un colț al sălii și iese afară printr'o ușă laterală.

Apoi se apucă Nemții și Cehii a se injura reciproc; astfel încât in ori-ce cli-pită se poate aștepta, că se va întâmpla încăerare. In mijlocul unui șgomot infernal presidentul ridică ședința zicând, că proxima ședință o va anunța prin scris. Și după închiderea însă urmează certe și injurături, grupuri-grupuri.

„Zde“.

Praga, 24 Octomvrie.

Eri, in orașul Skuci, la adunarea de controlă a rezerviștilor, un orășean de frunte, Bureș, a strigat „Zde!“ in loc de „Hier!“ Căpitanul conducător al adunării a dat ordin să fie arestat imediat, însă vr'o 100 de rezerviști s'au apropiat de căpitan și i-au strigat in față cu cea mai tare voce: „Noi suntem Cehi, Cehi, Cehi, și numai Cehi, ai înțeles?“

Situația a devenit așa de amenințătoare pentru căpitan, încât a fugit și a telegrafat pentru ajutor la Praga.

Răboiul anglo-transvaalie.

Din știrile sosite azi reiese, că depeșile englezești, cari anunțau eri și alaltăeri înfrângerea Burilor, au fost false, fabricate numai cu scopul pentru a face pe parlamentul englez să voteze cele 8 milioane de lire șterline. In realitate Burii au bătut pe Englezi in Natal și înaintează victorieși pe ambele câmpuri de bătăie.

ECONOMIE.

Grâne.

Prețurile de la 24 Octomvrie.

Table with 3 columns: Grain type, Arad price, B.-Pesta price. Includes items like Grâu Aprilie fl., Cucuruz vechiu, Orz vechiu, Secară Apr., etc.

Cursul pieții din Arad.

Table with 3 columns: Currency, Buy price, Sell price. Includes items like Hârtie-monetă română, Lire turcești, Ruble rusești, etc.

Porci:

(Piața Steinbruch)

Table with 3 columns: Location, Weight, Price. Includes items like Ungari; greutate, bătrâni, tineri, mijlocie, Din Sârbia.

Pășăioase:

Table with 3 columns: Item, Price. Includes items like Fasole boabe mari albe și rot., Linte, Mazere pentru fert, Macu.

Editor: Aurel Popovici-Barciuanu. Redactor responsabil Ioan Russu Sirliann

La administrația

„Tribunei Poporului“

se află în deposit spre vânzare următoarele opuri și broșuri:

„Povestea unei coroane de oțel“, cu prețul de 75 cr., „Războiul nostru pentru neatarnare“ cu 55 cr., de *George Coșbuc*.

„Teoria dramei“ de Dr. Iosif Blaga. Prețul 1 fl. 80 cr.

„Cuvântări bis. de Massilon traduse prin Ioan Genț. Prețul 2 fl. 50 cr.

„Lupta pentru drept“ de Dr. R. Ihering traducere, de T. V. Păcățeanu. Prețul 1 fl.

„Din vremuri apuse“ de Iudita Secula, Prețul 50 cr.

„Juvenilia“, proză și versuri de Sextil Pușcariu. Prețul 80 cr.

„Vieritul“, de Petru Vancu. Prețul 50 cr.

„Pribeag“, de I. Sceopul. Prețul 75 cr.

La facerea comandelor, cari se vor efectua prompt, rugăm a se adăuga și spesele de porto postal.

Administrațiunea „Trib. Pop.“

Exerciții intuitive și gimnastica, manual pentru învățătorii școalelor populare române, întocmite după plan, de Ioan Tuduceșcu, învățător în Lipova. Ediția a III. Prețul unui exemplar: 30 cruceri.

„Pălăria Ceasornicului“, comedie într'un act de Mdm. Emile de Girardin, localizată de A. G. N. — Prețul 25 cr.

„Drepturile, datorințele și responsabilitatea membrilor de direcțiune“, de Alfred Kormos, trad. de Constantin Pop, funcționar la „Albina“. Carte foarte importantă pentru membrii din direcțiunea tuturor institutelor de bani și a ori-cărora societăți pe acții. Costă 1 fl. 50.

„Povestea unei coroane de oțel“, de iubitul nostru poet *George Coșbuc*, a apărut în Bacurești, în editura librăriei C. Sfetea, cu o mulțime de ilustrațiuni intercalate într'un text istoric-poporal, ce se extinde pe 260 pagini ale volumului în format octav mare, cu un tipariu finos și cât se poate de bine îngrijit. Prețul: 1 leu 50 bani.—Din titlul cărții încă se poate vedea, că ea cuprinde istorisirea despre „Restatornicirea domniei românești și războiul pentru neatarnare“, scrisă anume pentru *țerâniin.e*. Incepând dela introducerea, până la pagina ei din urmă, cartea aceasta, îndeosebi, este scrisă cu atâta foc și dragoste de neam, cu atâta măiestrie și farmec și într'o limbă atât de dulce poporală. Începând odată s'o citești, n'o mai poți lăsa din mâni până ai isprăvit-o. Și după ce ai citit-o odată, din nou o începi și mereu o citești și tot nu te mai saturi. — O adevărată comoară literară și un mărgăritar neprețuit în literatura noastră poporală. Ear serviciul, ce are să facă opul acesta țeranului cărturar nu numai în România, ci în toate țările locuite de Români,—nemăsurat va fi. Va reînvia, unde va trebui, va potența, unde este: adevăratul simț național, iubirea curată de neam și de patrie, îndemnul spre fapte mari și glorioase și neclintita dragoste pentru limba strămoșească.

Din „Biblioteca Teatrală“ au apărut până acum următoarele broșuri:

Nr. 1. „Soare cu ploaie“, comedie într'un act de Iosif Vulcan: 20 cr. Nr. 2. „Idil la țară“, comedie într'un act, localizată de *Maria Baiulescu* după Juin și Flerx: 20 cr. Nr. 3. „Biletul de tramvai“, comedie într'un act de Gr. Mărunțeanu: 15 cr. Nr. 4. „Un om buclucaș“, comedie într'un act localizată de *Maria Baiulescu*, după M. Michel și Labiche 20 cr. Nr. 5. „Trei doctori“ comedie într'un act localizată din l. germană de *Virginia A. Vlaicu*: 20 cr. Nr. 6. „Pălăria ceasornicului“, comedie într'un act, de Mdm. Emile de Girardin, localizată de A. G. N.: 25 cr. Nr. 7. „Unde dai și unde creapă“, comedie în 2 acte de Alexandru Cosmar, localizată de Iuliu Popescu 25 cr.

Gramatica Română pentru învățământul primar, partea I. de *Ioan Petran*, profesor siminariat (apărută în Arad, 1898 prețul 15 cr.) e aprobată de Ven. Consistor din Arad. Venitul curat al acestei cărți didactice este destinat pentru înființarea unui fond, din care să se premieze învățătorii noștri, cari se vor distinge pe terenul învățământului și, îndeosebi, în propunerea limbii materne. Se poate comanda și dela adm. „Tribunei Poporului.“

„Povești populare“, de cuprins moral culesse de S. Teodorescu-Chirileanu. — Prețul 8 cr.

„Familia“, vechia și singura revistă literară în părțile noastre, apare în fiecare Duminică în Oradea-mare, sub direcțiunea d-lui Iosif Vulcan, membru al Academiei române. Prețul abonamentului 8 fl. pe an. Numărul 39 (Anul XXXV) din 8 Octomvrie st. n. a. c., are următorul cuprins:

Cerșitoare, de Constanța Hodos. — Bujor (poesie), de Haralamb G. Lecca. Aca-

demia Română, raport general asupra pe crărilor comisiei premiilor anuale, în anul 1899 (Urmare), de Gr. S. Tocilescu. — Cugetări. — Loreley (după H. Heine), traducere de N. Scheletti. — Astronomie și fotografia, de D. — Salon: „Din curiositate!“ de Dușu. — Literatură. — Teatrul Musică. — Pictură. — Biserica și școala. — Ce e nou? — Posta redacției. — Călindarul săptămânii. — Ilustrațiuni: Hermann Sudermann. Mignon.

AVIS. P. T. domni învățători și colegi. La multele întrebări ce mi-se fac, cu onoare vin a răspunde, că deși am intrat în statul de pensiuie, dar' lucru și mai departe pe terenul literar-didactic, și pentru noul an școlar 1899/1900 pot servi cu manualele mele didactice — scrise cu multă îngrijire — într'o limbă ușoară, metodă practică și amăsurat gradul de înțelegere a tinerimei noastre din școala poporală, ca așa carte să le fie dragă. Las să urmeze aci întreaga serie: 1. Micul abecedar 18 tabele de părete 3 fl. 60 cr. 2. Micul abecedar P. I. ediția IX. pentru I. an 20 cr. 3. Micul abecedar P. II. ediția V. pentru II. an 20 cr. 4. Micul legendar P. III. ediția V. pentru III. și IV. an. 30 cr. 5. Exerciții intuitive ediția III, pentru învățătorii 30 cr. 6. Metodul de procedere, la Abecedar, p. inv. 40 cr. 7. Limba română (gramatică) 30 cr. 8. Economia, ediția VI. (clasa IV., V., VI.) 20 cr. 9. Socotă P. I. ediția IV. 20 cr. 10. P. II. ediția II. 20 cr. 11. Tabelele, măsurile și anil ediția III. 6 cr. 12. Isona naturală, ediția VI. 20 cr. 13. Geografia P. I. ediția IV. (clasa III. și IV.) 20 cr. 14. Istoria Ungariei ediția II. (clasa IV. și V.) 20 cr. 15. Istoria Univers., (clasa VI.) 20 cr. 16. Abecedar german-român 20 cr. 17. Istoria Rlor 30 cr. 18. Micul gratulant 30 cr. 19. Cântările Vitelemului 10 cr. 20. Învățături despre bani noi 2 cr. Cu stimă colegială Ioan Tuduceșcu. (Com. Temes) posta B.-Lippa.

Dr. VAJDA BENŐ

dentist de specialitate

în Arad

piața libertății Nr. 22 în edificiul teatrului etagiul I.

DUPĂ METODUL INSUȘIT LA RENUMITA UNIVERSITATE
DIN BERLIN

378 8-15

cu ajutorul celor mai noue invențiuni,

material și instrumente d'ale tehnice moderne,

plombe: cu aur, argint, platină, amalgam, ciment, porcelan și sticlă.

Prepar dinți artificiali

pentru simicare deplin acomodați înveliți în aur sau vuleanit,
coroane de măsle, precum ori și ce legătură de dinți fâdăriți

Reparez cu masinării îndreptătoare dinți încrucișați ori strîmbați,

suplinesc fălei întregi de dinți.

Astup și îndreptez lacunele de pe cerul gurei etc. etc.

Scoaterea dinților cu gaz de voluptate sau cu amorfire locală.

Ordinez dela 9—12 oare a. m.

și dela 2—6 „ p. m.

Pentru seraci dela 8—9 ore gratuit.

Calindarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim călindar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. porto postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului“.

La comande mai mari de 10 exemplare
dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului“.